F.SỐ THỨ 1647 — NGÀY THỨ SÁU 12 MAI 1922 — NĂM MƯỜI

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ: 0$02

BÁO THÁNG

	Người đau đến nhà	Chỉ lấy (Giấy thôi)	Trung-Bắc	Trung-Bắc và Nam-Phong	Trung-Bắc và Đông-Dương	Ngoại quốc
Một năm.	6$00	6$00	6$30	6$30	6$60	9$00
Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng.	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	4.50
Ba tháng.	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25
Một tháng.	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61 63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-V.-N-LOÂN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

DEPOT LEGAL INDOCHINE

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 075 de large.

Une seule insertion . . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel . . . . .
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$15 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. . 1$20 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

4e page

ĐI HỌC ĐỂ LÀM GÌ?

Người nước ta chừng mười năm trở lại đây xem ra đã có cái xu-hướng về sự học mạnh lắm; kể chợ nhà quê nó-nức nhau về sự học; trai lành gái tốt đua đầy nhau về sự học; đến nỗi trường nào cũng chật, nhà trường mở thêm mãi mà vẫn chưa nhận hết học-trò; xin được ngồi vào một góc ghế ở cái bàn học nhà trường dễ thường cũng vinh-hạnh không kém gì được một ngôi đóng đám ở nơi đình-trung miếu-sở. Thấy người mình biết ham học như thế thì ai lại chẳng có bụng mừng thầm cho cái cơ tiến hóa của nước nhà mai sau. Vậy mà sự học của người mình, cứ cái hiện-tình bây giờ mà xét, lại hầu như gây thành ra có một cái kết-quả không hay, là những người học dỗ dở dang dang phần nhiều thành ra một hạng người vô-nghiệp vậy.

Ôi! mong cho trong nước có nhiều người đi học, nếu người đi học nhiều mà người vô-nghiệp cũng lại thêm nhiều thì mong làm gì cho thêm tội? Không, không phải thế; cái kết-qua không hay ấy là tự cái cách học của người mình sai lạc, chứ nguyên-nhân vốn không bởi sự học mà ra.

Thử nghĩ sự học là cái của báu, thứ nhất ở trên đời mà chính là cái yếu-cụ sinh-hoạt của người ta; phàm đã là người ai cũng nên học, có học thì kiến văn mới được rộng rãi, trí thức mới được mở mang; người không học thì chỉ có cái năng-lực tay làm chân chạy, đầu đội vai mang; người có học thì ngoài cái năng lực ấy lại còn thêm được có cái năng-lực của khối óc khôn ngoan tâm lòng suy nghĩ, mà cái trí khôn ngoan suy nghĩ của tấm lòng khối óc ấy lại có thể giúp cho sức người hành-động thêm khéo léo lanh chai; cùng một nghề, cùng một việc mà người có học với người không học hơn kém nhau như một vực một trời; cho nên chẳng những là người làm việc bằng trí-não phải học đã đành, mà người làm việc bằng chân tay không học cũng không được.

Người các nước văn-minh đời nay không dâu là không thực hành cái phép giáo-dục cưỡng bách, từ ấu-học đến tiểu-học, rồi trung-học, ai cũng phải có cái công phu học-vấn bảy tám năm trời; suốt người trong nước, người cày cuốc, kẻ thợ thuyền, không mấy người là không xem nổi quyển sách, không học thông tỏ báo, cho nên muốn định được cái trình-độ văn-minh của một nước chỉ phải xét cái số người biết chữ của nước ấy ít hay là nhiều.

Song, cách học của người ta không thiên-trọng về đường khoa-hoạn; những nhà cho con em đi học và những học-trò các trường học đều phần nhiều hoài bão một cái mục-đích chính đáng là cái mục-đích tập nghề luyện trí để mong sau này thành được những tay nông nghiệp giỏi, công-nghiệp tinh, thương nghiệp lớn, làm lợi cho nước, làm ích cho nhà; xã-hội không lấy các nghề thực-nghiệp làm khinh, học trò cũng không lấy các khoa thực-nghiệp làm rẻ; trừ một số ít người nhân cái tính-chất, cái cảnh ngộ, cái tài lực sở cập mà có thể chuyên theo về nghề chính-trị, nghề pháp-luật, nghề văn-học, còn ai nấy đều lo lĩnh thụ được cái trí-thức phổ-thông, cái kỹ năng nhu-yếu, rồi kẻ thì xoay ra làm nghề mà thực hành được những cách cải-lương tiến-chứng, người thì xoay ra làm thợ mà cố sao được phát-minh nhiều cái mới, chế-tạo nhiều cái hay, người thì xoay ra đi buôn mà cố sao được tổ chức cho to, kinh-doanh cho khéo; vì thế mà thực nghiệp trong nước càng ngày càng phát đạt, mà nước càng ngày càng thịnh, dân càng ngày càng giàu, thực là cái kết-quả rất tốt của sự học phải đường vậy.

Người mình cái óc khoa-hoạn tiêm nhiễm đã mấy mươi đời, bảy giờ theo đòi tân học mà chưa thoát khỏi cái tệ tập thì cử-nghiệp xưa, hễ đã bước chân vào nhà trường thì tưởng ngay như mình đã lẫn được cái cửa trong phú quí hiển-đạt rồi, đối với bọn điền tốt công nhân nghiễm nhiên thành ra một giai-cấp khác, học được năm ba câu sách thì ra dáng có ý bỉ thiện công việc không thèm làm; một trăm người học khéo làm chỉ một hai người đi được tới nơi, còn biết bao nhiêu người đứng luẩn quẩn dọc đường, cứng cứ cỏn trông trước ngóng sau, hâm tiện cái vinh-hoa của con người nhẹ bước; đất ruộng không người mở-mang, công xưởng không người phục-dịch, mà kẻ hàng trăm hàng nghìn những cậu học-sĩ-nọn sức dài vai rộng đành để cho cha mẹ, vợ con, anh em, chúng-bạn deo cái nợ bảo-cô, rồi mỗi sinh ra cờ gian bạc-lận, thấy cung thấy cỏ, hiệt thì biển nhân thủ tài, hung thì dấu trộm đuôi cướp; trong một xã-hội mà người chia lợi nhiều, kẻ sinh lợi ít, cái tệ hại thật là gớm-ghê, mà xét ra chỉ bởi người mình sự học sai đường nên mới gây ra cỏ lắm người vô nghiệp như thế. Muốn cho sự học có ích mà không có tệ thì nên bỏ hẳn cái ngộ-điểm trước đi, lấy sự học là cái thuộc hay luyện óc đúc hồn, chứ không phải là cái đường tắt xu vinh trục lợi; người nào học được tới nơi thì học, không thì học cho đủ cái trí thức phổ thông, cái kỹ-năng nhu-yếu, rồi kiếm công tìm việc, mình tự lập lấy thân mình; đó tức là cái mục-đích theo học rất chính-đáng của người Âu-Mỹ đã được kết quả thật hay mà ta nên ngắm để làm gương vậy.

P.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 9 Mai 1922

Các sở chi tiêu thành-phố

Mới có chỉ-dụ cho phép các thành phố Hanoi và Hải-phòng tiêu dụng một vài thứ thuế.

Quan Giám-quốc Millerand

Quan Giám quốc Millerand đã tới Paris.

Việc xứ Haute Silésie

Một viên đại nước Anh bị giết ở Neudorf tại Haute Silésie.

Đồng-minh thượng hội-đồng

Đến đầu tháng Juin Đồng minh thượng hội-đồng sẽ hội nghị.

Paris, ngày 10 Mai 1922

Cuộc hội nghị Gênes

Phái-bộ Nga đã giao bức thư phúc lại bản án văn của Đồng-minh. Bức thư ấy xem vẫn không hợp với ý-kiến của Đồng-minh, nhưng M. Tchitchérine và M. Schanzer hội-nghị với nhau định rằng bức thư ấy hãy hoãn không bố-cáo vội.

Nhật với Nga

Người Nhật-bản định hoãn việc rút quân ở Tây bá-lợi-á lại, mà không định đến ngày nào thì lại thi hành việc ấy.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 12 Mai 1922

Marseille

Quan Toàn-quyền Long đã tới Marseille. Ngài có nói rằng năm nay nền kinh tế Đông-pháp rất là thịnh vượng phát đạt. Chỉ có một số gạo xuất-cảng ở Saigon mà được tới mười lăm triệu *quintaux* số chi thu tính toán đã đáng, mà số thu nhập lại thặng hơn số dự toán. Cái lệ cưỡng bách giấy bạc đã bãi đi được mà Đông-pháp lại không phải thiệt thòi chi cả. Số ngân-tiền lưu trữ được hơn ba mươi triệu đồng bạc, mà số giấy bạc tiêu dùng không quá cái số chín mươi triệu đồng.

Quốc-trái Đại-Pháp: 3%, 56 — 4%, 62.50. — 5%, 1915 1916 76 60. — 5%, 1920 89. — 6%, 1920 94.

THẾ GIỚI TÂN VĂN

Cái dao con bảy mươi hai lưỡi

Tại trong một hiệu buôn kia ở nước Anh, có một cái dao rất là lùng, không những xưa đã chưa có mà tưởng ngày nay trên thế-giới cũng chẳng nơi nào là có. Con dao ấy cái giá-trị rất đắt, hiện giá bỏ ngàn năm trăm đồng. Vì người chế tạo ra con dao ấy mất công phu trong hai năm trời mới bỏ đúc nên. Cái hình thức cũng bằng con dao con dùi thì chia phần người thường dùng, mà có đến bảy mươi hai lưỡi, mỗi lưỡi làm một hình dạng khác nhau, không mấy lưỡi giống lưỡi nào cả, trên một mỗi lưỡi đều có chạm khắc rất tinh tế, các nhà thường gióm phê bình đều nói sức người khéo là một của rất quí. Xưa nay cũng từng thấy bao giờ. Cuối đao đều đúng tròn ốc mà chỉ nhỏ nhỏ, nom tại rất là thẳn kỳ lắm.

Máy giết gà

Trong chốn gia-đình khi giỗ mẹ các giống ga vịt, các người nhà hộ thường hay dùng đao cắt cổ, tới cách làm chậm chạp làm cho giống vật phải chịu biết bao là nỗi đau đớn đáng thương. Vì thế mà người đàn bà con gái nào có tấm lòng từ trông đó mà động lòng thương không nỡ ra tay đọc ác như vậy được. Nước Mỹ có một người tên là *Frank S. Race* có nghĩ ra một cái máy chém nhỏ, chỉ dùng để giết các giống gà vịt, khi dùng thì để đầu gà vào một cái lỗ con trong cái máy, rồi lấy tay ấn cái trục xuống thì đầu gà rơi xuống, rứt chóng mà không ghê.

Mất một nghìn bạc cầu ăn bữa cơm xoàng

Các ngài mới xem đến cái đề mục này, đã tưởng là chỗ nào thực-vật hiếm hoi mà ăn nổng phải đắt đỏ quá như thế! Không, chính là một nơi rừi phong phú mà đắt thế mới kỳ. Số là tại Âu-châu trận đại chiến-tranh mới rồi, các trẻ con nghèo đói không chỗ nương cậy nhiều đến ba trăm năm mươi vạn đứa, vì cái tình trạng thế thảm nên thương hại, nên tại Nữu-ước người ta có xướng lập ra một hội gọi là hội cứu giúp trẻ con nghèo đói châu Âu » lập sở mộ quyên lấy tiền để cứu giúp. Phép mộ quyên thì làm một hội họp ăn, mỗi người bỏ ra một nghìn bạc mới được vào dự ăn tại hội mà ăn thì chẳng có món nào là qui, tính những món xoàng, không đáng mấy đồng. Thế mà người ta thi nhau bỏ tiền để cầu được vào ăn. Đó chỉ vì ai nấy có nhiệt-thành muốn làm việc nghĩa rất đỏi đáng chứ có cần gì miếng ăn.

Cái lợi bán buôn trực-tiếp

Ta thường nói: « Buôn đâu bán cuối », một câu sơ lược như thế, mà gồm tóm tắt hết cả sự cốt yếu về phần buôn nếu biết nơi theo một cái giản-dị đợn sơ kia, thì tưởng cũng không phải là vô-bổ.

Ấy trực-tiếp cũng tức là thế, cũng tức là buôn đâu bán cuối, không phải mượn tay người môi giới, không phải chịa lợi trong thương quyền, thế nên mới gọi là cái lợi buôn bán trực-tiếp.

Xét ra thì nội các sự vật quan thiết đến thân người ta, trực-tiếp đến có phần thân thiết hơn gián tiếp, ruộng mình mình làm, lúa mình mình lấy, đó là lợi trực-tiếp của nhà nông, không phải cậy nhờ cậy thuê của người; việc mình mình liệu, lợi mình mình hưởng, đó là cái lợi trực-tiếp của nhà nghề nghiệp, không phải làm công giúp sức cho ai. Ấy, cái lợi trực tiếp của các nhà thực-nghiệp là thế; thế thì buôn bán cũng là thực-nghiệp, há lại không có lợi trực-tiếp sao?

Kể trong thương-trường ngày xưa, mà thời xưa kia cho là trục-một mà không ai lưu-ý, thì cái lợi trực-tiếp chắc cũng không ai lưu-ý; vậy ta hãy không bàn. Duy gần đây cái phong trào thương chiến đã lần lần đến nước ta, trong quốc-dân, ta đã lĩnh giác mơ-màng, biết nghề buôn rất có quan-hệ đến vận-mệnh ta thế nào? vậy cũng đua chen xô đẩy nhau mà bước vào chốn thương-trường, để tranh lấy cái địa-vị lợi quyền với người thiên-hạ, chỉ trừ những người không vốn là chín, cớ còn người ra mà đi cò cử bàn thì không kể, nào lại chịu giữ đồng tiền mà không cho nó đẻ lãi về nghề buôn. Cái sống giờ kích-thích kia thực đã làm cho quốc dân ta đua đàn nó nức, xí được một ngôi hàng cho có danh-tiếng chẳng khác gì những người tranh đẹp giật giải ở trong khoa trường hoạn-lộ ngày xưa, mừng thay, mong thay, nền kinh-tế của ta sau này tiêu-trình còn hiệu-đại. Chỉ tiếc rằng các nhà buôn nước ta, còn ít người biết lợi dụng cái cơ buôn bán trực-tiếp, cho nên phần lợi-quyền không khỏi ra tay người khác mất một phần to. Sự ấy chẳng những thiệt cho người bán buôn, mà có lẽ thiệt cả cho người có hàng bán, cho nơi có sản-vật nữa, mà nói cho rộng thì có lẽ thiệt cho cả toàn quốc-dân. Vì rằng buôn bán, cậy-cậy, học lấy, thợ thuyền, là bởi cái cường-quyền trong nền kinh-tế thì tất là quan hệ liên-lạc cùng nhau, nếu có chất gì là lợi-lịch hoặc chất gì là thiệt-thòi thì tất là có cơ-quan ảnh-hưởng đến toàn quốc-dân vậy.

Xem thế thì cái lợi buôn bán trực-tiếp các nhà buôn ta ngày nay rất cần phải nơi theo.

Ta thử xem các nhà buôn to các nước, những các phụ-đầu hải-cảng nào là nơi phiên-hoa đô-hội tất cũng có cửa hàng đứng đại-biểu để bán-buôn, thế thì trách nào hàng-hóa chẳng được tiêu-thụ mau, lợi-quyền chẳng được phát đạt chóng. Trông gương người đó, ta nên bắt chước mà suy-tính lo toan công việc của ta, thì rồi công-nghiệp doanh-thương ở cõi Viễn-đông bán-đảo nước nhà, mới mong gánh đua cùng người được. Chớ nếu cứ giữ cái phương-pháp tọa-cổ, thì rồi người khôn của khó, ta sao tranh được chen vai lên bước cùng người ở nơi thương trường phồn-kịch, là nơi tất ta phải chiếm được lấy một phần. Mà thật thế, các nhà buôn nước ta mà đã gọi là bậc đại-thương thì còn có giao-thiệp ra ngoài tí chút, chớ còn các nhà buôn nhỏ thì cái câu « buôn đâu bán cuối » nó lại hóa ngay ra câu « buôn đâu chợ, bán cuối chợ » của ta. Ấy là các nhà buôn to của ta lại là bậc còn có ra bề vào ngõi, thì ta cũng tạm gọi là thâu được cái lợi trực-tiếp, nhưng cũng chưa gọi là thu được hẳn, vì như bán gạo cho Hoa-kỳ thì lại phải nhờ Hương-cảng làm gián-tiếp, mà mua cái gì của nước ngoài cũng phải nhờ đến tay bỏ kinh doanh vậy, thì mất-tiền thương để cho người ngoài thâu lại bán lại cho mình, gọi rằng trực tiếp cũng chẳng qua là số ít. Trực-tiếp đã là một số ít thì lợi-quyền tất phần ra tay người ngoài, mà cái số lợi ấy có phải là một món bé nhỏ gì đâu, cứ lấy lẽ công-bằng mà nói ra thì đi buôn tất phải lấy lãi, là để chịu lấi của người làm ra hàng hóa, của nơi sinh ra vật-sản, thế thì cái lãi còn lợi lại vào tay ta còn gì mà chẳng phải kém cỏi không bằng người, để kém cỏi không bằng người thì lại còn cái hại phải bán hàng đắt, bán hàng đắt thì tất tiêu-thụ chậm, đó là lẽ tất-nhiên. Đã có những điều trở ngại kia thì lấy đâu cho chóng phát-đạt, để không chóng phát đạt thì lấy đâu gánh đua cùng người, thì sao gọi được là thương-chiến. Nói tóm lại, cái câu « buôn tận gốc, bán tận ngọn » người mình vẫn biết, vẫn biết mà nào để mấy người nơi theo, cho nên cái lợi buôn bán trực tiếp ở ta, nói rằng có cũng không xong, mà nói rằng không thì khi qua đáng, cái mối lợi mối giới về cả tay người Hoa-kiều một số lớn nhất. Cũng lại vì thế mà họ cướp gần hết lợi quyền của ta, mà cứ coi bề ngoài thương-giới nước nhà, thì hình như chủ-nhân bằng người Hoa-kiều thống-hại. Chỉ vì họ biết lợi-dụng cách trực-tiếp mà mình không biết lợi dụng đó mà thôi. Cái lợi là một thứ của người ta tất tranh, nếu mình không biết cách hướng thụ, thì sẽ về phần người ngoài, chớ có phải là những người mua hàng nước ta có ghét riêng gì người cùng giống Vậy giờ, nếu các nhà buôn ta, biết lợi-dụng cách trực-tiếp, người cũng buôn, mình cũng buôn, người tinh liện khôn ngoan, mình lo lường chảo đảo, thì lo gì nghề mình chẳng khoáng-trương, lợi mình chẳng phát đạt, lo gì chẳng lấy lại được lợi-quyền ở trong tay người. Vì rằng ta đối với đất nước nhà thì các sự còn có nhiều bề trực tiếp hơn, mà họ không có, vậy phát đạt hay chẳng phát đạt, chỉ ở ta làm hay không làm. Nào những nhà ít tư-bản, thì chưa có thể giao-thông rộng-rãi ra ngoài, nhưng cứ cái lợi trực-tiếp ở trong ba kỳ cũng đủ thu được số lợi khá lớn, quay đồng tháng chưa, góp nhỏ thành to, rồi sau sẽ chen vai thích cánh ở trên thương trường vậy. Nào là dầu, sơn, gỗ, nứa là đem về miền xuôi, mắm, muối, cá, tôm là đem lên miền ngược ấy là mối lợi trước mắt của các nhà ít tư bản làm được đấy. Không lớn nhỏ mới thành lớn, ta thử hỏi đường lấy xem sao? Còn các nhà có tư-bản to, thì ta cũng nên theo gương người mà mở mang lấy lợi trực-tiếp. Thế thì nền kinh-tế của ta sẽ có tiến mà không lui.

Cỡ lớn, cỡ lớn, ta lợi dụng lấy cách trực-tiếp, ta thâu thái lấy lợi trực-tiếp. Đó là lòng quốc-dân đồng cảm!! Đó là lòng chính-phủ Bảo-hộ mong nền kinh-tế cho ta.

B. M.

Một cách bắt tay có thể biết được phẩm-tính con người

Vừa rồi ông bác-sĩ người nước Mỹ có viết một bài văn rất thú vị để đăng lên « *Cách xem tướng mới* » mà cách xem tướng này quả nhiên không giống với các ông thầy tướng-sĩ xem nay, nghĩa là ông không cần biết tay mà quan sát phẩm tính người ta. Ông chỉ động cẩm đến tay là có thể biết ngay được người ấy phẩm tính thế nào, cao thượng hay đê-hèn, thành-thực hay giả-trá, so với những cách xem tướng khác phải trông hình-thái, phải ngắm dáng-bộ, có khi phải bắt người ta cởi trần ra mà đếm từng đốt xương thì cách xem tướng này thật dễn nguyên-tắc của tâm-lý-học, giới-thiệu ra sau này để độc-giả nhàn lãm, thiết-tưởng cũng không phải là một điều vô-ích vậy.

« Bắt tay là một việc thứ nhất trong khi giao-tiếp với người. Nếu trong khi bắt tay, ai chịa tay ý-tứ quan-sát thì có thể biết được phẩm-tính người ấy ra thế nào, người ấy có phải là người tin-cậy được không. Cách bắt tay ngày nay ta nên chia làm năm lối: lối bắt tay hờ-hững, lối bắt tay kiên-lận, lối bắt tay ân-tình, lối bắt tay thân-đạm và lối nắm bàn tay lại trong khi nói chuyện. Trừ ra mấy lối bắt tay này không kể, còn có nhiều lối khác nữa, nhưng đại-khái chẳng qua bợi khác một chút mà thôi, chứ cũng không ra ngoài cái phạm-vi năm lối bắt tay trước, vậy xin phân-biệt thuyết-minh ra sau này:

1. — *Lối bắt tay hờ-hững*

Khi mình bắt tay người nào, nếu thấy ngón tay cái người ta nằm chếch lên trên mu bàn tay mình thì ta có thể biết được rằng người ấy là một người bạn tốt rất trung-hậu, rất hòa-nhã đáng yêu. Ta giao-tiếp với những bọng người ấy thì cái tình hờ-hững kia sau này sẽ gây nên sự kết-quả viên-mãn vậy.

2. — *Lối bắt tay kiên-lận*

Trong khi bắt tay mà thấy ngón tay cái của người ta không bấm lên trên mu bàn tay mình thì những bọng người ấy đại-khái có cái bệnh « *Quá ư tiết-kiệm* » Nói cho phải thì tức là có cái lòng kiên-lận, không tuích giao-du thân-ủng với một người. Có nhiều người, trong khi bắt tay, không những là họ không bấm chặt ngón tay cái xuống, mà họ lại còn nưng cao đầu ngón tay cái lên. Người ấy tức là một người đại-biểu cho bọn thủ-tài-nô độ, vì ngón tay cái của họ nâng cao lên bao nhiêu thì cái lòng biển-lận của họ càng sâu bấy nhiêu vậy.

3. — *Lối bắt tay ân-tình*

Lối bắt tay này chỉ nắm đúng ngón tay trỏ đưa cho mình nắm, mà khi nói chạm đến thì để vật lại ngay. Người ấy thật là một người quảng-giao mà trong bụng có nhiều những tư bí-lận. Ta giao tiếp với họ nên phải cẩn thận thì hơn một chút, vì những bọng người ấy, bề ngoài vẫn tự hồ một người hoan-hỉ giáo-đị, mà xét ra thì thật không thành tín chút nào.

De Vu Tri Hung Qui Hs Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ : Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

4. — *Lối bắt tay lành-đạm*

Khi mình bắt tay người nào mà mình thấy cái bàn tay ở trong tay mình cầm tượng chừng như một cục gỗ hay là một viên gạch vậy, thì đã biết người ấy đối với tình hữu-ái có phần nhạt nhẽo, và chưa có kinh-nghiệm về xã hội giao tế chút nào. Phẩm-cách người ấy cũng có thể gọi được là người thành-thực, nhưng quả là người chưa có duyệt lịch, người ấy thường hay bị kẻ khác khinh-rẻ, chớ nên các việc trọng-đại, ta không nên khinh-thường mà giao-phó cho những hạng người ấy.

5. — *Lối nắm bàn tay lại trong khi nói chuyện*

Trong những cõng người tụ-họp, hoặc là hội-nghị, hoặc là diễn-thuyết, ta sẽ lựa ý mà nhận xem, một đôi khi cũng có người như thế. Phàm những người trong khi diễn-thuyết hoặc trong khi nói chuyện thường hay nắm chặt hai bàn tay lại như quả phật-thủ thì tất là người có tính khoe khoang mà không thành-thực.

Mấy lối bắt tay vừa kể trên này là ta dụng tâm quan-sát lâu năm mới nhận ra được, ta chắc rằng sẽ có ứng-nghiệm. Có kẻ nói : « Cách xem tướng này dẫn có ứng nghiệm nữa, nhưng ta đã đem mà truyền bố ra thì những hạng người kia những sự qui-quyệt của họ thì có phải lại chẳng ứng-nghiệm nữa không ? » Câu vấn-nạn ấy mới nghe tưởng chừng như có lý, mà xét thực thì lại hóa ra không. Số là cái dáng bộ của người ta phát hiện ra bề ngoài, sự kiểu-trá cùng sự tự-nhiên bao giờ cũng khác hẳn nhau. Dẫu trong khi họ bắt tay họ có thể trang sức giả dối được, nhưng trừ khi bắt tay không kể, còn có nhiều cái thần-sắc khác ở trên nét mặt như đầu mày cuối mắt v. v. cũng có thể khiến cho cái tâm-sự của họ phải phát hiện ra bề ngoài. Bởi vậy phàm những người trong lòng không có đôi chút thành-thực, dẫu có đeo cái mặt nạ để mà giao-tiếp với mọi người; nhưng chỉ những người kiến-thức thiển-bạc họa may mới có thể che đậy được trong độ ít lâu, chứ gặp những người có con mắt tinh đời, quan-sát một cách mẫn-tiệp thì chân-tướng ở phía trong mặt cho được.

N. T. C.

Dư luận Nam-kỳ

Thú vui chơi những giống gì ?

(*Tiếp theo*)

Suy cho chín, thì cuộc hành-lạc của người đời, mỗi người riêng mỗi thú. Những điều tôi đã lược kể ra trước kia là tôi kể cái thú vui ở trước mắt ta và là cái thú vui ta thường thấy ở xứ ta vậy, bất cứ là của người Pháp người Nam, đề độc-giả trông đến hoặc cũng có điều đề nhắc-nhở trong lương-tâm được.

Đã hay rằng con người ta ở đời phải có cuộc hành-lạc, không hành-lạc là người « một thú » lắm — cuộc mua vui phải thỉ đạo làm người; không những « chơi cho liều chán hoa chê, cho lẫn lóc đá cho mê mẩn đời » mới là hành-lạc.

Thú vui của ta đã lược kể ra trên kia; lường là cái thú vui không ai tài nào cạnh-tranh được, mà là cũng cái thú vui rất tự-đắc của dân ta vậy. Là vì, vui mà mong nên gần nên nhà, vui mà mong nên thân nên thế, thì còn thú vui gì hằng. Kìa kia, đến-kả, đề-bắc cũng là thú vui, bài cào, tứ-sắc cũng là thú vui, cầu tôm, cầu cá v. v. cũng là thú vui ; cái thú vui đó đối với dân ta ở buổi kim-ngàn thời-đại này là một thú vui tự-đắc vô cùng — khôn sống mống thác. Cũng lắm kẻ hai bàn tay trắng dựng nên nghiệp cả, cũng có người đem suy nghiệp của ông cha mua vui chỉ được một vài trống canh, vậy thôi. Ôi ! cái sự-nghiệp của ông cha để lại làm tiêu tán trong cuộc hành-lạc một vài trống canh đó, ở xứ ta bây giờ, muốn chỉ ra — ngất ngư ngất ngưởng biết bao nhiêu mà kể. Song những kẻ hám vui một thuở chịu sầu chung thân đó, sự đáng lo sợ, đáng kinh không không cần nỗi với cái hi-vọng đang đau đáu trông ngày vào những người hai bàn tay trắng dựng nên nghiệp cả, mà cái bằng cớ đề chân chường kia vậy. Thế thì theo lời của luận-giả tỏ ra trước kia rằng cái thú vui ấy không ai tài nào mà cạnh-cái được, gẫm không quá đáng gì.

Nhưng lấy cái tinh-trạng hành-lạc của xứ ta là thế ấy, mà trông ngày ra, xét chín ra, thì chẳng thiếu một hạng người nào cả ; từ hạ-lưu nhẫng đến thượng-lưu, biết bao là người hành-lạc trong cuộc đồ-trường, mong tay trắng mà dựng nên nghiệp cả, mà phải trở nên chác nào mua sầu ; thấy chưa ? Suy bao nhiêu đó thì ta đã thấy cuộc hành-lạc của người đời cũng có quan-hệ đến vận-mệnh nước nhà. Vậy thì dân ta đang lúc trình-độ bán-khai, có nghĩ đến cuộc hành-lạc của ta bước tới ngày nào ?

Lời xưa có nói, nói rằng : « Ta vui riêng lấy ta, không bằng ta cùng vui với đông người » thì cái nghĩa của thánh-hiền xưa, thì ta đã rõ cái ý phàm làm người không nên vì mình thái-quá mà làm mất cái nghĩa vui chung của xã-hội ; ta làm cho ta vui mà thiên-hạ ma-nha thiết-xỉ, thì ta có vui gì ?

Nói rồi mà nghe, (chẳng hơn cái nghĩa vui có ích đến xã-hội) hiệp lại năm mươi người đồng-chí : hoặc đọc sách để khảo cứu việc cổ kim, hoặc xem văn để tìm cái nghĩa-lý, cầu thị đường nghiệp, bước cổ trong lưu ; bước vững-vàng để vui tinh, hoặc gẫy đờn để dưỡng tánh v. v... nước non ăn cũng lòng tai Chung-kỳ. Thế là cái thú vui chung rất đậm đà mà không làm đến ai phải cúc-cúc nào mua sầu. Ôi ! chỉ như cái thú vui trong cuộc « đờn tiêu » thì chẳng phải vậy. Cũng hiệp lại năm mươi người, mà năm mươi người ấy cũng đồng-chí vậy (là chỉ những người cũng có cái thú vui tham tiền như mình). Kẻ hồi cái, người đánh con, kẻ đặt « lì » người cầm đầu, xúm xít nhau trong một khoảng khu canh trường, mong vầm đảo nhau trong trận tam, yên, tốc, lượng, tan cuộc có kẻ chí khí dương dương cũng có người tinh-thần tiêu-tán vậy. Ôi ! có phải khi mới hiệp nhau, dường mở hội vui chung, đến kết cục thành ra cái hội *tương-tàn* lẫm hầy chăng ? Dường ấy chẳng những mất cái nghĩa cộng-lạc, mà lại gây nên cái ác-cảm *tương-tàn* làm sao ?

Suy ra cái đạo hành-lạc của con người, là chỉ chung với mỗi người mỗi vật đối với tánh tình mà vui, chớ không có quan trọng hóc tới một mình mà vui nỗi gì, đối với gia-đình thì vui nghĩa mận nồng với cha mẹ vợ con cũng hợ hàng thân thích, ngoài ra hãy còn vui với thân-hằng, vui với nhân-quần xã-hội ; thú vui trên thế biết là bao, lựa phải đối nhau gây nên ác-cảm tình mà làm mất cái vui thú tự nhiên của con người. Người mà đến thế ai cũng lắm chi.

Thật thế, ta vui riêng lấy ta, không bằng ta cùng vui với đông người, lời nói có giá-trị thay !

Trộm nghĩ con người sinh ở đời tức là ở chung với đời, ở chung với đời tức là ở chung với người, muốn vui chưa để một mình mà vui. Đạo hành-lạc của người đời, là phải giữ cái nghĩa chung cộng, phải tỏ cái tình tình hòa nhã yên mến nhau, lẫn lẫn thức tánh cho nhau, chẳng cứ là việc gì, phàm việc gì thiên-hạ đều ưa mến thì ta vui được. Thế thì chốn dương trần này là nơi cực-lạc của ta vậy, nếu ta biết thế cái nghĩa chánh của đạo hành-lạc.

Vậy luận-giả xin gác lại những cái thú vui bốn tạp ở buổi giao-tế của nhân-loại bây giờ, để do cái tình tình của ta mà bàn riêng ra cái thú vui của ta, vui sao có ích cho thân-thể tinh-thần, vui sao có ích cho quốc-gia xã-hội.

Trừ ra những việc vui của người lập nghiệp chốn điền-viên, sa-lâm-nhai ngoài đường kinh-tế là một việc vui riêng của mỗi người đối với nghĩa sinh-tồn ; đây chỉ tỏ bày cái ý-kiến về cái thú vui của ta ở buổi giao-thời này, chỗ nào là hiệu, chỗ nào là dư, chỗ nào là thuận, chỗ nào là nghịch, cũng đến điều hữu ích vô lợi, hữu hại vô hại, còn mong chư quân-tử chất chính thay !

(L. T. T. V.) T. T.

VIỆC HANOI

Quan Toàn-quyền Baudoin tiếp các đại-biểu báo-quán Việt-Nam. — Chiều hôm qua hồi 4 giờ rưỡi, quan quyền Toàn-quyền Baudoin có tiếp các đại-biểu các báo-quán Việt-Nam tại [illegible] Đại-Pháp Tế-tế, các đại biểu báo *Thực-nghiệp*, MM. Trần-quang-Huy và Nguyễn-bá-Thiệp đại biểu báo *Hòn-thanh*, MM. Đỗ-Thận và Lê-v-Phúc đại-biểu báo *Khai hóa* và MM. Nguyễn-v-Luận, Phạm-huy-Lục đại-biểu của bản-báo.

Quan cai-trị Marty chánh tòa Pháp-chính phủ Toàn-quyền giới thiệu từng ông một; quan Toàn-quyền Baudoin thấy làng báo ngày nay có những ba tòa nhật-báo và hai tòa tạp-chí thì ngài vừa lấy làm mừng, làm lạ vì bởi ngài đang trọng-nhậm chức Đông-Pháp phủ Toàn-quyền thì mới có một báo *Đông-dương-tạp-chí* tức là báo *Trung-Bắc-tân-văn* mà thôi. Ngài bắt tay và hỏi han ân cần từng ông một rồi ngài nói rằng Chánh-phủ bao giờ cũng trông ở sự giúp đỡ của các báo-quán và báo quán muốn hỏi han điều gì thì ngài cũng sẵn lòng mà chỉ bảo. Gần 5 giờ thì các nhà báo quán kính chào quan Toàn quyền, rồi ra về.

Quan Khâm-sứ Pasquier về Kinh. — Quan Khâm-sứ Pasquier đã đi ô-tô về Kinh sáng sớm hôm qua. M. Londres là phóng-sự của báo *Matin* bên Paris cũng đi với ngài để du-lịch các tỉnh Trung-kỳ rồi về Nam-kỳ. Quan Khâm-sứ về đến Kinh thì sắp sửa ngay việc hộ giá và bàn giao công việc cho quan cai trị Friès lên quyền Khâm-sứ Trung-kỳ trong khi ngài đi vắng.

Số thu nhập của Đông-Pháp. — Số tiền thu nhập của bốn khoản thứ nhất trong số dự-toán Đông-Pháp (năm 1922) từ đầu năm đến cuối Avril được như sau này :

Khoản thứ nhất. — Ba triệu hai mươi chín vạn ba nghìn một trăm một đồng (3.293,101p.)

Khoản thứ hai. — Mười bốn triệu hai mươi chín vạn chín nghìn, sáu trăm bảy mươi sáu đồng (14.299.676p).

Khoản thứ ba. — Bảy mươi tám vạn một nghìn tám trăm mười đồng (781.850p.)

Khoản thứ tư. — Bốn mươi chín vạn hai nghìn bốn trăm năm mươi đồng (492.450p.)

Cộng là mười tám triệu, tám mươi sáu vạn bảy nghìn bảy mươi bảy đồng (18.867.077p.)

Như vậy thì số thu nhập hơn được cái số dự định là một triệu mười lăm vạn bốn nghìn bảy mươi bảy đồng (1.154.077p.) và hơn được số thu-nhập trong bốn tháng đầu năm 1921 là 903 445 đồng.

Các khoản tiền lệ phí tại các tòa Nam-án. — Trong số báo ngày hôm qua, bản-quan đã nói rằng quan Toàn-quyền đã ký nghị-định tuyên bố đạo nghị-định đặt các khoản tiền lệ phí tại các tòa Nam-án ở Bắc-kỳ, nay xin trực dịch bản tờ trình của quan Phó Toàn-quyền định theo với đạo nghị định ấy như sau này :

« Từ xưa đến giờ, các việc án-văn tại các tòa Nam-án ở Bắc-kỳ đều không mất tiền cả, vì chưa có đặt ra các khoản lệ-phí nào. Quan thủ-hiến xứ Bắc-kỳ có tỏ bày một cách rất đích đáng rằng vì sự cải-lương nền tư-pháp ở Bắc-kỳ từ năm 1917 đến giờ mà số dự toán bản hạt thành ra phải chịu nhiều khoản lệ phí nặng lắm, không có lẽ đề cho những người kiện cáo tại các tòa Nam-án cứ được [illegible] mà không phải chịu chút gì.

Bởi vậy khi sửa đổi lại các bộ luật Việt-Nam thì bản hội Bắc-kỳ thì có đặt thêm các khoản lệ-phí về việc dân-sự và hình-sự tại các tòa Nam-án ở Bắc-kỳ.

Các khoản lệ-phí ấy hiện quan Thống-sứ Bắc-kỳ đã ưng thuận trong kỳ Hội-đồng Bảo-hộ ngày 25 Mars vừa rồi. Và quan Tư-pháp-viện tổng-trưởng, quan chánh sở tài-chính cũng đồng ý như vậy cả, sau nữa quan chánh Ngân khố Bắc-kỳ cũng đã xét rồi, vì thi-hành lệ này cần phải nhờ đến các sở Ngân-khố giáp đó mới được.

Nay thiêm-chức xin quan lớn cho chữ ký vào trong bản dự thảo nghị-định này, nếu quan Gám-quốc Đại-pháp duyệt y thì sẽ cho thi-hành kể từ ngày 1er Juillet trở đi. Các thể lệ trong nghị-định này có thuộc về phòng lục-sự tòa Thượng-thẩm cho nên cần phải có chỉ-dụ duyệt-y cho hợp lệ.

Vì các bộ luật mới sửa đổi lại, đến ngày 1er Juillet này mới thi-hành, thì từ nay đến khi thi hành các khoản lệ phí ấy văn, các quan thẩm-phán, các viên chức giúp việc án văn cũng là những người kiện cáo cũng có đủ thời giờ mà quen với thể lệ mới được. Về cũng cần phải đến ngày ấy mới thi-hành được là vì còn phải đợi có chỉ-dụ duyệt-y đạo nghị-định này

Quan Phó Toàn-quyền
Ký tên : René Robin

Ai tín. — Bản quán được tin buồn rằng cụ thân mẫu ông Đào-kinh-Huyến là ký-lục tòa Công-sứ Thừa-thiên, nhạc mẫu ông Trần-văn-Minh phán-sự tại Ngân-khố và ngoại tổ mẫu ông Trần-văn Quang, đã tạ thế tại nhà cụ ở phố Mới số 4 năng hôm nay. Năm nay cụ hưởng thọ 90 tuổi.

Sáng sớm mai thì cất đám ra táng tạ qui quán là làng Khúc-thủy tỉnh Hà-đông.

Bản-quán có lời kính viếng cụ và chia buồn cùng quí quyến.

* * *

Bản quan lại được tin buồn rằng cụ Duyệt-Thái là cụ thân-sinh ra ông Phùng-văn-Huệ, nghị-viên Bắc-kỳ, tạ thế đêm hôm 14 tháng tư tạ, tại nhà ở phố hàng Bát, số 24.

Đến 6 giờ sáng chủ nhật 14 Mai này, thì rước linh cữu từ Hanoi đi chuyến xe hỏa riêng về Lạc-đạo an táng tại làng Đông-Xu.

Bản-quán có lời chia buồn cùng ông Phùng-văn Huệ và qui quyến.

Thay giấy cáo phó

Chúng tôi chẳng may gặp sự buồn rầu đau-đớn, có lời cáo phó để các cụ, các ông và các bà thân bằng cố hữu biết cho rằng, thân-phụ, nhạc phụ, ỉ-phụ chúng tôi là :

CỤ DUYỆT-THÁI
(*bản báo hàng đồng*)

hưởng thọ 65 tuổi, tạ thế đêm hôm 14 tháng tư tạ, tại phố hàng Bát, số nhà 24.

Chúng tôi định đến hồi 6 giờ sáng hôm chủ-nhật 14 Mai 1922 tức là 18 tháng tư tạ này rước linh cữu ra ga Hanoi đi chuyến xe hỏa riêng về ga Lạc-đạo để an táng tại xã Đông-cầu, huyện Văn-lâm tỉnh Hưng-Yên.

Có ai tử :

Monsieur et Madame Phùng-văn-Huệ, Nghị-viên Bắc-kỳ ; Phùng-văn Oanh, Cửu phẩm bá hộ ; Phùng-văn-Cường, Buôn bán ; Phùng-văn Trạo. Buôn bán,

Messieur Phùng-văn-Bạo, Phùng-văn-Bộn. Phùng-văn Sự

Mademoiselle Phùng-thị-Tinh.

Tế tử :

Monsieur et Madame Phùng-văn-Kim, buôn bán 39 Rue des Tasses ; Tạ-ngọc-Thịnh, Sở tòa phán-sự Bắc-ninh ; Trần-trọng-Ngà Thừa-thông giáo-học Việt-tri.

Đồng gia quyến đẳng kính-cáo

Hội chợ Hanoi. — Việc tổ-chức Hội-chợ thường niên ở Hanoi thì nay Chính phủ đã nhất định giao cho phòng Thương-mại Hanoi rồi, chứ không thấy thuộc tòa Đốc-lý như mọi năm nữa. Đó thực là một cái ý kiến rất hay vậy.

Bởi vậy ông hội-trưởng phòng Thương-mại có định đến ngày thứ hai 15 Mai này hồi 10 giờ sáng mới các nhà công-thương cùng những đại-biểu các báo quán đến dự hội để bàn về các vấn-đề sau này :

Bàn cải hội-đồng quản-trị ;

Lập các tiểu hội-đồng ;

Chọn ngày mở Hội-chợ và định thời hạn là bao nhiêu ;

Định tiền phụ cấp cho các hội viên chợ ở Hanoi mà đến dự hội ;

Lập các tiểu hội-đồng ở Nam-Trung kỳ và Cao-mên, vân vân.

Đường đi Thanh-hóa. — Quan Công-sứ tỉnh Thanh-hóa có điện rằng vì mấy trận mưa dữ đội vừa rồi mà đường thuộc địa số 1 (tức là đường quan lộ) phải hai chỗ đường lở ; *le Dào* Đông-giao khó đi lắm, hiện đang phải chữa.

Muốn thuê một cái nhà kiểu tây bốn buồng, có máy đèn.

Ai biết ở đâu có thì mách sẽ được thưởng 50 $.

Hỏi tại Bản-quán. 3258

Tối hôm qua đèn-điện tắt mất nửa giờ. — Nhà máy điện Đông-pháp có lời qua cáo rằng tối qua đèn điện tắt mất trong nửa giờ, từ 19 giờ 30 đến 20 giờ, là tại một cái dây da vòng máy Dynamo đang chạy thì tuột ra ngoài cái dòng máy đó mà dụng vào một cái máy Dynamo bên cạnh. May mà sự rủi-ro ấy chỉ hại cho các cơ khí và tắt hết đèn của nhà máy mà thôi.

Ngạch quan lại. — M. Mai-loãn-Xuân, bổng lộ tư thiếu-khanh (5.1), ân-sát hạng nhì tỉnh Nam-định, vì đã có công cổ-động trong việc công-thái năm 1922, nay mông thăng quang-lộc tự-khanh (4.2)

M Vũ-văn-Tường, huấn-đạo hạng ba ba phủ Lạng-giang (Bắc-giang), nay bổ-trợ-lá phủ ấy.

M. Bài-gia-Mô, thừa-phái hạng tư phủ Lạng giang, nay kiêm cả chức lục-sự tòa án đệ nhất cấp phủ ấy.

M. Trần-nguyên-Tiếp, thừa phái hạng tư huyện Thanh-miện (Hải-dương), nay bổ đi thừa-phái phủ Lạng giang

M. Nông-ích-Thu, thừa phái hạng năm chân Thạch-an (Cao-bằng) nay kiêm việc lục-sự châu ấy.

Cuộc chợ-phiên giúp xã Hanvinh. — Danh-sách các nhà hảo-tâm gửi tiền bạc và đồ chơi cho cuộc chợ-phiên (Kermesse) để giúp xã Hanvinh :

Hiệu Ridet : 2 cái lọ ; Mme Imbert : 6 miếng vải tròn, 1 khăn mâm, 4 miếng hoa-mỹ xứ Venise ; Mme Donguet : 1 khăn yếm rất trẻ con, 1 bàn thêm, 2 tái vẽ, 1 hộp đựng mỡ soa, 1 cỗ cờn cờn, 3 bìa bọc sách, 1 vá trẻ con bú, 1 khung ảnh, 2 bao đồng-hồ 3 cuộn kim cài mũ ; Mme Le Genédal : 4 cây dải trẻ con ; Mme Armanet : 1 gối thêu ; Hiệu Gratry : 6 tá quạt, 1.000 khăn mặt ché ; hiệu Decange ; 6 miếng chúe-bản 1 thước rưỡi sa-tanh ; hiệu Phạm-văn-Khoan : 1 gối thêu, 1 khăn lò nướt ; Mme Lefrivre : 2 gối lụa, 2 miếng đăng-ten và thêu ; MM Tam và Cạn : 3 ông phỉnh bằng sứ ; Bê-Bằng : 30 bằng đá, 24 giao con, 50 lọ thuốc rẻ, 2 khay to, 2.000 mẫu giấy và 1 hộp bút chì bằng đá ; Đông-thái : 4 đôi guốc ; Cự-hiên : 1 đôi giầy có cổ trắng, 1 đôi giầy không cổ trong long : va-li ; Phúc lợi : 2 đồng bạc ;

(*Xem trang thứ ba, cột thứ ba*).

No 28

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS
Dịch-giả : NGUYỄN-HẢI

Mã-gia-linh được rảnh nợ một cách dễ-dãi như vậy thì trong lòng hớn-hở vui mừng, và lại *Mã*-giáo-chủ có công tranh biện chỉ cổ-ý cho nhà vua nói đến đó.

— Tâu Hoàng-thượng, tâu Hoàng-thượng, lòng vua đã muốn ngu-thần vẫn phải cúi đầu chịu phép, xin Hoàng-thượng cứ giữ *Anh*-quốc Hoàng-đế lại triều hoặc trong một nơi đài điện nào cũng được, qui-hồ *Mã-da-linh* biết, mà người làm thái-tướng không biết thì thôi.

Vua *Lô-ý* thấp-tử nói :

— Chúc tướng-công ngủ cho an giấc, trăm thật vọng mà về.

Mã-da-linh đáp rằng :

— Nhưng để chịu là phải, ngu-thần chỉ muốn vậy thôi, tâu Hoàng-thượng.

Nhà vua không trả lời, lấy thái ra về, vừa đi vừa suy nghĩ, không chịu những lời *Mã-da-linh* nói là phải; nhưng thì chịu có một điều vẫn giữ không dám để lộ ra. Điều đó là cần phải xem xét cho thông hiểu bết mọi việc của mình, mọi việc trong chân Âu, vì thiếu-đế thấy những việc đó thật khó khăn và mỏ-tối lắm.

— Vua *Lô-ý* thấy *Anh* hoàng vẫn ngồi yên một chỗ *Anh*-hoàng thoạt trông thấy thiếu-đế thì đứng dậy, nhưng mới thoạt nhìn, *Anh*-hoàng đã thấy sự nản chí rành rành trên trán em họ. Bấy giờ *Anh*-hoàng mới nói trước, dường như để cho *Lô-ý* Hoàng đế đỡ phải nhọc lòng mà nói thật điều đau đớn ấy.

Anh-Hoàng rằng :

— Dầu trăm sự thế nào quả nhân cũng không dám quên tấm lòng quí hóa của Hoàng-thượng đã chiếu cố đến quả-nhân.

Vua *Lô-ý* thộp tử nói không ra tiếng

— Than ôi ! Tấm lòng qui-hóa ấy cũng vô bổ lắm, ngô huynh !

Vua *Sắc lê đệ*-nhì mặt tái ngắt, rờ một tay lạnh buốt lên trán đề cố chống cự với một cơn choáng váng nó làm cho nhà vua đứng không được vững trong một hồi lâu. Sau *Anh*-hoàng nói :

— Quả-nhân đã hiểu, thất kỳ hi-vọng !

Vua *Lô-ý* cầm lấy tay vua *Sắc-lê đệ*-nhì mà rằng :

— Khoan đã, ngô-huynh ; ngô-huynh chớ hấp tấp, muốn sự có thể đổi xoay. Những điều quyết định cao sâu quá thường làm mất cả việc lớn. Đệ xin Ngô-huynh, ngô huynh nên thêm một năm kham khổ nữa vào những năm ngô-huynh đã trải qua rồi. Ngô-huynh quyết định ra tay, bây giờ hơn là tức khắc, cũng chẳng có nhịp gì may, mà cũng không có điều gì hiện lợi. Ngô-huynh ơi, ngô-huynh hãy đi với đệ, đệ xin biếu ngô-huynh một tòa điện rồi vừa ý của ngô-huynh, đệ sẽ cùng ngô huynh xem xét mọi việc xảy ra, anh em ta cùng xếp đặt với nhau ; ngô-huynh ơi, xin cố gắng.

Vua *Sắc-lê* lời tay ra, và lùi lại để chào *Pháp*-hoàng cho thêm trọng thể ;

— Ba tạ Hoàng-thượng, xin biết lòng đa tạ. Nhưng quả-nhân đã cầu đến vị quân-vương cả lớn nhất trên trần, giờ quả-nhân chỉ còn biết đi cầu Thiên-Chúa ban cho phép lạ,

Rồi *Anh* hoàng lui ra, không muốn nghe thêm một lời nào nữa. Trên nhà vua cao, bàn tay run rẩy, bộ mặt cao quí vì đau đớn mà rắn reo, cặp mắt nhìn sâu sắc mà ám, dường như đã không còn thấy hi-vọng trong nhân-gian mà phải đi tìm hi vọng ở những thế-giới nào kỳ quái.

Viên võ tướng ngày làm thấy nhà vua đi qua, bộ mặt nhợt ra như vậy thì cúi chào qui gối xuống gần sát đất. Viên võ-tướng cầm một bó đuốc, gọi hai tên Ngự-lâm mà xuống bực thang vẫng ngắt với vị quân-vương cùng không ấy, tay trái võ-tướng cầm mũ, lòng đài quét xuống bực thang. Ra đến cửa, viên võ-tướng bỏ nhà vua ngự về phía nào để cho linh Ngự lâm đi phò giá. Vua *Sắc-lê đệ*-nhị nói nhỏ rằng .

— Tướng-quân, tướng-quân nói rằng đã biết vua-cha quả-nhân, thì có lẽ tướng-quân đã cầu nguyện Chúa Trời cho vua cha quả-nhân vậy ! Nếu có như vậy thì xin tướng-quân cũng đừng quên quả-nhân trong những khi tướng-quân tụng niệm. Giờ trầm đi một mình, xin tướng quân đừng đi theo trầm và cũng đừng cho ai đi theo trầm xa hơn nữa.

Viên võ-tướng cái vái rồi đuổi hai tên Ngự lâm phóc-thủ vào trong lâu-đài ; nhưng võ-tướng còn đứng ngoài cửa một lát mà nhìn *Sắc-lê Hoàng-đế* đi mỗi lúc một xa, khuất trong bóng tối ở một đầu phố ngõ. Võ-tướng lắm bẩm rằng :

— Vì thế *A-tô* có gặp người này thì bắn lại nói như đã nói với người cha thuở trước : Bài phục phế-quân ! Nói vậy là phải lắm !

Rồi bước chân lên bực thang mà rằng :

— A ! Cái việc ấu mày ! Làm ăn rõ chán ! Chúa nói nhẽ sao ! Cuộc đời như thế này không thể nào kham được nữa. Giờ đã đến thì ta phải nhất định rồi đây ! Quyết đó, từ mai ta với ngay mũ áo vào sợi rác !

Rồi nghĩ lại mà rằng :

— Không, chưa nên ! Ta còn phải nghiệm một phen nữa, nhưng lần này, ta thề là lần sau rốt, chả chừa !

Võ-tướng nói chưa rứt tiếng thì trong phòng nhà vua có tiếng gọi ra:

— Trung-úy tướng-quân !

Võ-tướng đáp :

— Tiểu-tướng đây.

— Hoàng-thượng với tướng quân. Trung úy nói một mình :

— Nào đi, có lẽ với về việc ta ngày đó.

Rồi vào trong phòng thiếu-đế.

Vua với Trung-úy

Khi nhà vua trông thấy viên võ-tướng vào, thì đuổi tên nội-giám với nhà qui phái ra, rồi mới phán hỏi ;

— Ai phiền hầu ngày mai, tướng-quân ?

Viên trung-úy cái đầu theo phép nhà binh mà trả lời rằng :

— Kẻ hạ-thần, tâu Hoàng-thượng.

— Ô hay ! Lại Trung úy quân ư.

— Tiểu-tướng luôn mãi

— Tại sao vậy, tướng-quân ?

— Tâu Hoàng-thượng, trong lúc đi xa, linh ngự-lâm canh giữ bết các nơi bành-tại của Hoàng-thượng, nghĩa là phòng Hoàng-thượng ngự, phòng Lãnh-bà Hoàng-thái-hậu và phòng Đốc-ông giáo-chủ, Đốc-ông mượn của Hoàng-thượng nhiều linh bộ-giá hơn bết.

— Nhưng những người thay chân ?

— Tâu Hoàng-thượng, trong một trăm hai mươi người đến việc, chỉ có hai ba chục người thay, Ở điện *Lapé* thì khác; nếu tiểu-tướng ở điện *Lapé*, thì tiểu tướng còn trông được ở viên đội-trưởng ; nhưng lúc đi đường, tâu Hoàng-thượng, không ai biết đâu những sự xảy ra, vậy nên tiểu-tướng đành lấm việc lấy cho cần thận

— Vậy ra, ngày mai tướng-quân cũng có phiên hầu ?

— Và đêm nào cũng vậy, tâu Hoàng-thượng.

— Trẫm không đành lòng sự đó, trẫm muốn tướng-quân được nghỉ ngơi.

(*Còn nữa*).

ĐỒNG-HỒ
VỎ KÈN
BẢO HÀNH 5 NĂM
Máy chạy tốt nhất hạng
Có cả đồng đeo tay bằng giá rất đắt
Mọi sự kiện xe viết dự trong, đi mua gửi bưu điện
Giá . . . . . 5 $ 75
Bán ở nước :
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Phố Paul Bert. — HANOI
3009

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí-khách xem báo thấy có đăng các bản chữa bán-hiện, đến khi đi mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỏ mà lâm ra không đỡ được, lại viết thư trách bản-hiện. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài từ rằng đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhân rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Trang-tiền, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert Hanoi.

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Nay hỡi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải nghẹt tinh, phải đau khi quán mà đi chữa bệnh không phải dường, hoặc là đã không chữa chắt nào cả, nay hỡi những người phải đau khi quán đi kinh niên, hoặc phải đau ở phổi ; nay hỡi các người phải cảm lạo, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước khi tôi đã bảo là một bệnh phổ thông, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tế nhưng lớn. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nay không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được!

Lại tôi nói đây quan trọng thế nào các người cũng biết không ? Nếu ở bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm sau giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà để thế sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Bởi người Nam Việt, nên nào người không muốn giống Nam Việt bao năm đi, nên nào người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy xé viết thư cho hiệu Bào-chế MONTÈS số 54 Rue Paul Bert Hanoi mà hỏi lọ BRONCHOSERUM giá là 3 hào. Rồng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa cà-phê, uống một lọ, thì tự-ấy khỏe mạnh và hớn hở.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0 $ 90
Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon
Giá một chai . . . . . 2 $ 25

DẦU GAN CÁ THU
Một lít. . . . . 12 $ 00
Từ 10 lít 90 đến 2 $ 08 (tùy theo gia hạn) khe Nhà-nước lên xuống)
Thuốc chữa bệnh hen rất thần-hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . . 1 $ 60
Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pink »
Một lọ. . . . . 4 f. 45
Đổ 6 $ 70 đến 6 $ 80
Sáu lọ. . . . . 24 f. 50
Đổ 3 $ 90 đến 4 $ 00
Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA BOBIN »
Một lọ . . . . . 11 f. 80
Đổ 1 $ 70 đến 1 $ 80
LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA
Thuốc (mát-bô) bổ huyết
Một lọ . . . . . 11 f. 60
Đổ 1 $ 80 đến 1 $ 90
CACHETS ANTIGRIPPES
Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cúm, về mùa hay thường hay hại người chết là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.
Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người sinh linh.
Giá bán mỗi viên một hào
Cách dùng : cách 3 giờ đồng-hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho không ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ở người cho nóng đến (hết trong 24 giờ là khỏi.
Bán chỉ MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Thọ xuân : 1 ống với bạc; Quang-thai Phạm-văn-Quế, 2 vòng bạc ; Nguyễn-tu Quang : 1 hộp điếm bằng bạc; Nhan hoa : 10 đồng bạc ; Tu tai 1 lọ Nhật-bản ; Hồ tu Moune : 1 đồng ; Nguyễn hay - Hợi : 10 đồng ; Phạm-văn-Bình : 3 đồng; Hưng nam Lợi : 7 khung ảnh ; Trần-ngọc-Cảnh : 10 gói bột ; Đan-phong : 2 bộ hoa sứ, 2 hộp sứ ; Vĩnh-thịnh : 2 mũ trẻ con ; Dinh phong : 3 ống phịch sứ ; Đỗ-đình-Tiến 3 mũ trẻ con ; Giy-long 1 vòng đồi-mồi ; Đặng-đám-Doanh 2 đồng, Phương-thị-Phượng 2 lư đồng; Phăng-thị-Qui 2 lư con đồng ; Lê-v.-Tư 2 con cò bằng đồng ; Phăng-v.-Nhạc 1 ống phịch đồng ; Phùng văn-Kim 1 ống phịch và 2 dụng tán đồng ; Ng-thị-Cả 1 chậu và 1 bát sứ ; Ng-thị-Ba 1 liễn và một thìa sứ ; Lê-thị-Lợi 1 ấm sứ ; Vĩnh đức 2 liễn sứ; Trần-thị-Tân 1 liễn sứ ; Lạc-dương 1 đồng ; Lương-đông-ting 2 cái mũ, 1 quần bút bạc ; Sinh-thái 1 đồng ; Tzi-cheong 12 hộp sắt ; Kuong-Son 5 đồng ; Học-Chấn 5 hào ; Sơn-nam Hàng 2 ghim bạc ; Đặng-nguyên-thái 1 cái mũ bạc, 1 giầy bạc ; Lion Yêck 1 đồng; Nhân-thọ-đường 4 hộp thuốc; Sinh hòa-thái 4 gói chè tàu ; Khoáng-ích 1 đồng ; Vũ huy-Quang 5 đồng ; Melle Pouget 2 bàn chân tay ; Mme Victori 1 bàn chân tay ; Mme Huanx hiệu Demange 3 miếng xà-phòng, 12 ghim đồi mồi gỗ, 6 vòng đá đỏ, 12 hộp phấn, 6 hộp con 3 miếng xà-phòng rửa mặt, 4 lọ nước hoa d'Arsay, 3 hộp thuốc đánh răng 6 gói bi, 12 miếng xà phòng răng, 12 gói trên chân đỏ ; Ích-ký 10 quyển sách học; Vĩnh-long 5 hào; Quảng-ninh 3 đồng, Anh hoa đường 1 đồng ; Lưu-đồng-Hợp 1 đồng ; Yu-vũ tseong 5 đồng ; Hợp lợi 1 đồng; Toong-thai 2 đồng; Bảo-sinh 2 đôi giầy ; Phúc-thành 3 đồng ; Phúc long 3 đồng ; Đồng-an 3 vòng sứ ; Vĩnh-xương 3 đồng ; Phúc-an 3 đồng ; Hồ-tạo-Kê 2 đồ vật ; Hà-quảng-ký 1 lọ chè sứ, 2 con rồng coo; Phương-lợ ký 5 đồng ; A Hion 5 đồng ; Phan-đồng-giang 2 đồng; Đức-phương-long 1 ấm và 2 chén sứ ; Nguyễn-văn-Nhân 2 đôi chiếu ; Phúc-nguyên-tợi 1 plaqueite và 1 gr.fe ; Lou tho-Vi 2 cai hát thuốc lá; Hoàng-long 1 quản bút bạc ; Cát-thành 1 đồng ; hiệu trâu vàng 1 đồng ; Hợp-công-thanh 1 đồng ; Long-ký 1 đồng; Nhi thanh 1 đồng; Quảng-ký 1 đồng; Phúc-thành 1 mâm chạm; Mme Crévost hiệu Lavray 1 quyển Anh và 200 cái ảnh ; Trần-quang-Huy 10 quyển nhật-trình ; Vạn xuân 2 ấm con, 2 đôi giầy ; Nhân-thọ đường 10 thang thuốc ; Phúc-thành, 1 mũ ; Đồng-thành, 1 p. ; Đồng-đức-thành, 10 vi gin ; Phan-quang-thành, 1 đồng ; Đức-lợi, 5 hào ; An-vinh 1 đồng , Vinh long, 5 đồng ; Kan Mane 5 đồng ; Phan-sinh-ôn, 5 đồng ; J. B. Chéong, 3 đồng ; Puệm-quang-Dai, 1 con ; Mme veuve Bao Ky, 5 đồng ; Vạn-ích, 3 đồng ; An-lợi, 2 p ; Nguyễn-kim-Lân, 6 đồng ; Nghĩa-lợi 10 đồng; Đồng-lợi, 1 đôi câu đối.

Hội-đồng xin cảm ơn những người làm phúc vậy.

CÓ NHÀ VÀ CÓ ĐẤT BÁN

Hỏi ở phố Đồng-Khánh ; số 33 3236

Tòa Thượng-thẩm — Hôm thứ năm tòa Thượng thẩm xử những việc sau này :

Bỏ rẫy vợ lại còn ghen. — Tên Lê-văn-Bẩm đã rẫy vợ được 11 lâu. Một hôm thấy người vợ bỉ rẫy lấy đi với một người nhân-tình tên là Tảo thì đâm ghen, đem ngay anh em là 16 tên Lê-v.-Tiến, Lê-v.-Quỳnh, Lê-v.-Vinh ra gây sự rồ tìm lại đánh người nhân-tình lấy bị thương. Tòa Nam-án tỉnh Hà-đông phạt 15 tên Lê-v Bẩm ấy mỗi tên 15 ngày tù và bắt phải bồi 10 đồng cho người bị đánh. Tòa thượng-thẩm ý án phạt tên Bẩm 15 ngày tù tăng 15 đồng bạc phạt và bắt một mình tên ấy phải chịu 10 đồng bồi thường. Còn những tên khác thì giảm xuống 15 đồng.

Hành hung. — Tòa Nam-án tỉnh Nam-định phạt Bùi-xuân-Ve 3 tháng tù, Bùi-xuân-Đỗ, Bùi-xuân-Khai và Bùi-xuân-Đang mỗi tên 2 tháng tù về tội đánh một người làng bị thương. Tòa Thượng-thẩm y án.

Cướp giật. — Một bóm tên Hoàng-Triển đem một cái giấy bạc 20 đồng đổi cho một người đàn bà lấy giấy một đồng. Người đàn bà lấy giấy một tập giấy bạc giấy 1 đồng ra đếm để đổi thì tên ấy cướp ngay 40 cái giấy 1 đồng rồi ù tê chạy. Sau người nhà đuổi mãi mới nắm được. Tòa Nam-án tỉnh Kiến-an phạt tên Hoàng-Triển 6 tháng tù. Tòa thượng-thẩm y án.

Tiêu tiền công dân — Tòa Nam-án tỉnh Ninh bình phạt tên Đinh-văn-Khánh 2 tháng tù về tội tự tiện bán những phiếu quốc-trái của làng để tiêu việc riêng và bắt phải bồi số tiền quốc trái trả dân. Tòa Thượng-thẩm y án.

Lạm thu lạm bổ. — Tên Lê-văn-Nghĩa là lý trưởng và tên Lê-văn Sửu là phó lý làng Yên-nhân thông đồng với nhau thu lạm thuế ruộng phu canh của mấy người làng khác mỗi mẫu thêm lên 5 hào để chia nhau bỏ túi. Tòa Nam-án tỉnh Hà-đông phạt tên lý trưởng và tên phó lý lý mỗi tên 15 ngày tù và 25 quan. Tòa Thượng-thẩm ý án phạt tên lý trưởng và thu tội cho tên phó lý vì xét không đủ chứng cớ.

Giết người cướp của. — Tên Ng.-văn-Ngữ và Nguyễn-văn-Tôn trước đã tình nguyện sang bên Pháp làm lính thợ. Từ khi ở Pháp về thì chỉ họp nhau làm những sự trái phép. Một hôm hai tên lấy trộm thấy một người đi đường buộc ở trong lưng có 9 hào 2 xu chạy lại lấy dao quai đâm mấy nhát vào chỗ phạm chết ngay, cướp lấy tiền rồi chạy. Sau có mấy người làng làng sở tại nghe thấy tiếng kêu chạy ra đuổi mới bắt được. Tòa Nam-án tỉnh Bắc-ninh phạt tên Ngữ và tên Tôn khổ sai chung-thân. Tòa Thượng-thẩm y án.

Cấp học bổng. — M. Lại Quốc Thái kể từ ngày 1 Mai trở đi kì-công ấn định học bổng của được lĩnh mỗi tháng 8p. học bổng cho hết năm học 1921-1922.

Các học sinh mãn thứ ư trường sư phạm có tên sau này. được ấn định học bổng mỗi tiền :

MM. Nguyễn-đức-Bảo, Nguyễn-ngọc Cư Đỗ-Ngọc, Lưu-tam-Sinh, Nguyễn huy-Tuệ.

Ngạch khán hộ. — Có khán hộ thường hạng ba Nguyễn-thị-Xuân tăng sự tại Nam-định, nay đổi về tăng sự Sơn-tây.

Ngạch cảnh sát. - M. Đặng-văn-Hoành lính cảnh sát tại Kiến an, nay đổi về Sơn-tây.

VIỆC BẮC-KỲ

HÀ-ĐÔNG

Ăn trộm. — Tối hôm 22 tháng tư tây vừa rồi ở làng Yên-thái có một đám mất trộm cũng khá to. Nương may người ta hiện đã bắt được cả những đứa ăn trộm và cả nhà chứa đồ trộm nữa ; lất cả ba tên phạm tội ấy, đã bị giải cả vào trong Hà-đông. Ai cũng mong quan trên trừng trị những quân ấy để răn kẻ khác ; nhưng chẳng hay làm sao, nay lại thấy một tên ăn trộm và tên chứa đồ giao ấy đã về cả, chỉ còn một tên phải giam thôi. Vậy ước ao việc này quan trên xét đoán cho ra mà trừng trị cho chúng bớt đi, thì trong dân làng mới có thể làm ăn được yên ổn. Bọn ăn trộm chúng tôi rất mong lắm.

Một người làng lại cảo

TỪ-ĐÀ

Việc lập trường học ở chốn thôn-quê. — Đã nhiều lần tôi định phỏ bày cùng các độc-giả và các bạn đồng-nghiệp ở thôn-quê về trường-học phải thế nào, song lại không dám viết, vì sợ rằng ý-kiến hẹp hòi lời lẽ non nớt của tôi chỉ làm phiền qui-hảo, hóa ra các độc-giả, mà không chắc có được đăng lên tờ báo này chăng ; song tôi chắc qui-báo cũng chẳng hẹp gì một trang giấy mà lại không đoái đến một người xưa nay vẫn có ý nhiệt thành với nền tân-học ở chốn hương-thôn, mà đăng bài này tôi được thỏa cái lòng sở-nóc đã bấy lâu, may ra mấy lời non nớt này thấu đến tai các quan trên thì sử học ở chốn thôn-quê ta cũng được nhờ đôi chút.

Chẳng phải nói thì ai cũng đã biết rằng dân minh thường có tinh đọng lòng.

Nói ngay như tôi, một bóm đang giảng và bảo học-trò bài « *Sự hại về người nóng nực* » thì chợt có người đâu anh trong làng đi qua, tôi chưa kịp ngừng mà chào được thì người ấy đã đi qua rồi, mà hình như có ý tức giận lắm. Thực tình thì không biết người ấy là người nghiêm nực xưa nay tôi có giảng bảo trần. Thì người ấy tưởng là mình có ý bỉ bác gì họ chăng, mà họ ngồi đấy mình nỡ giảng giải thế. Thế là họ có ý hằn thù.

Xem như thế thì không biết làm thế nào cho sự học của người mình được lần tiến và bỏ lịch được, và tránh những sự giận hờn, động lòng sẵng kia được ?

— Có phải sự cựu học của mình khi xưa, và sự tân-học của mình ngày nay là nơi nào cũng ngỗ học được không, chỗ học cho người ta mà mình ngồi đấy mà bảo học được không ?

— Chắc rằng không ! sự tân học cho chỉ cựu học khi xưa, cũng phải có nơi, có sở, chứ có bọ chỗ nào ngồi chỗ ấy được đâu

— Nơi sở ấy phải thế nào ?

Phải riêng một nơi tĩnh mịch êm đềm để cho học-trò trước là để nhẹ lời lẽ giảng bảo, sau là thầy cũng dễ bảo, tránh được những sự nói quanh nói khé và rầm rầm mới được.

Học nào học pháp, học việc học chữ nào cũng vậy, cốt nhất là sự nghe của học-trò, không gì làm ngăn trở sự nghe được bởi vì : vì học-trò kia không chịu nghe lời thầy giảng nghĩa thì thuộc sao được bài học sao cho được lên tới.

Mà một ông thầy hay có ý bẩn lẻn kia, lúc đông người, hoặc có một người ngoài cứ nhìn vào mặt thầy thì thầy có giảng được không ? Tôi chắc là lúc bấy ở thầy giảng cũng chẳng được mạnh bạo và trôi chảy được nữa

Vậy muốn cho sự tâm học của nước mình phát đạt thì ta phải làm thế nào cho mỗi tổng có một cái nhà trường riêng để cho dân con em mình cứ ngày đến chỗ đó mà lấy rừng cho người minh, cho nước minh

Muốn cho mỗi tổng có một trường thời ta phải nhờ ở cái sự sốt sắng của các quan trên, và ở các nhà có thể lực ở chốn thôn quê minh đem cái lòng quảng-đại mà dâm vào cái sự học của các con em minh mới được. Mong lắm ! mong lắm thay.

Phạm-quang Chính Tú-đà Giáo-sư.

THÁI-BÌNH

Cắt dám bà Trần-v-Hiền. — Bà Trần-v-Hiền là em dau ông Trần-v-Trứ người viên hạt Kiến-xương con và là con dau thứ hai quan Đông-Sĩ ở làng Lugi-trang, mà sang nhóm mông 10 tháng 4 ta đến 8 giờ hôm 12 rước linh cửu ra Nhà thờ làm lễ cầu nguyện rồi rước ra nguội, có những các cụ bên giáo đi làm lễ rất đọc dương. An tang tại đăng sau phần mộ nai ông bà quan tổng-Sĩ các quan và các bà đi đưa đám thì có quan canan Công-sứ Petail, quan giam binh Ravand, quan đốc Văn-mau quan, tuần-phủ Trần-Mỹ, và quí pau nhan, bà Tuyng Trần-đình Luyng, bà An Vũ-v-Trinh, quan tuần tá tỉnh Nam - định, Trần-trọng Tiết và pau nhân quan Phó Kiến xương và pau nhân, quan huyện Thanh-miệm Vũ-ngọc-Liễu và pau nhân, ông Đỗ-đình-Thông chủ đồn điền Đa-phúc ; ông Trần-đình-Hóe, ngoại-viên Thái-bình vân vân, cùng thân bằng cố hữu và thân hào trong hàng phủ đến đưa đám đông lắm.

Mấy làng gần ở đây có cử 30 dug quan viên đội mũ mặc áo sắc xanh cầm nến đi trước linh cữu. Làng số tại là làng Luật-trung thì từ đặc làng đến cuối làng đói bên đường đều dựng đèn kéo có trăng rất trong thật.

Bản quán xin có lời chia buồn với ông Trần-v-Hiền và ông Trần-văn-Trứ cùng qui quyến.

NHÀ BA MŨI

86 giây nói 328

Nhà ba mũi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giồng ráng « M. Tạ-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thức xe ngựa đẹp, bánh caoutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lệ lối đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mới đến bản-hiệu nhà Ba Mũi, ở phố hàng Lọng, số 46, (Route Mandarine).

Có đóng các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa đồ xe.

Nay cáo-bạch
Quản-lý, H. Tư-duy-Tư
3233

LỜ MUA BÁO

Khi nhận lại đã các ngài quí-báo biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy nên kính-qui ông nào mua thì gửi tiền cho, kẻ không có tiền gửi theo giấy mua thì bản-quán không có lời. « Mua báo thì tính từ tiền hoặc nhưng một tháng tây trở đi cho gọn.

HƯNG-YÊN

Trận mưa qui báu. — Trời nắng chang chang hơn một tháng nay, mỗi ngày hôm 7 Mai mới được một trận mưa rất là qui báu. Mưa từ 6 giờ chiều suốt cả đêm, đến 10 giờ sáng hôm sau mới tạnh. Đường ở trong thành-phố chỗ nào thấp đều bị ngập cả.

Vì cớ gì mà chết ? — Hôm 9 giờ chiều ở con đường ra bến tàu thấy có một ông lão nhà quê không biết đi đâu về mà lại chết ngay ở giữa đường.

Hỏi ra thì ông lão này ở về vùng huyện Ân-thi sang địa hạt Hà-nam gặt thuê lúc về bị cảm cho nên phải thiệt thân một cách khổ như vậy. Quan sở tại được tin đã cho khám nghiệm và cho phép người nhà mang chôn.

VIỆC TRUNG-KỲ

TOURANE

Cung nghênh Long giá. — Nay đã gần đến ngày Hoàng-thượng ngự du Đại-pháp, các quan tỉnh thần Quảng-nam đã sức bắt dân phu đài tải các vật liệu đến Đà-nẵng để bài trí cuộc cung nghênh Long-giá.

Tự khi Hoàng-thượng ta ban tờ châu-du nói việc như Tây, các tỉnh thần tỉnh Quảng nam đã lập một đại hội-đồng bàn định các công cuộc tiếp giá. Hội-đồng ấy, quan phủ Thăng-bình là ông Ng-Paiên làm chánh hội trưởng, quan phủ Điện-bàn là ông Tôn-thất-Toại là phó hội trưởng.

Cách sắp đặt như sau này :

Tại ga tỉnh, chưng hai cái hương-án và hai cái thể môn ; nơi ấy là của dân phủ tiếp chực bái hạ khi đoàn ngự xa ở Huế vào sẽ đình trú trong một vài phút.

Tại trước tòa Đốc-lý là nơi ngài ngự hạ xa để ngự ra hóa thuyền, thì toàn hạt Quảng nam đông bái hạ có kết thể lân thể bằng và hương án lộ bộ rất là long trọng.

Tại nhà Công quán cũng thờ hương án dường quét với lại và đọc đẹp trang hoàng để làm chỗ quan cư của quan đi hộ giá. Hội-đồng lại còn thuê thêm mấy cân phố và một nhà khách-sạn nữa để làm thêm chỗ quan-sở, nếu một mình công quán cai có được sáu phòng không đủ.

Từ hôm 8 Mai, cả thành-phố đều nào nức về cuộc « Ngự giá ẩu du » trong quang cảnh rất nên vui vẻ.

BÁ CÁO VIỆC RIÊNG

Bản quán mở ra mục này, để đăng những tin tức các sở việc riêng, giá đăng như bài thường, để có tiền lợi Phòng những việc đăng ở mục này, ai ký tên, người ấy nhận trách-nhiệm, chứ bản-quán không biết đến ho sai nào cả.

Tân tới là Nguyễn-văn-Thưởng, trợ giáo trường Hậu-thanh cũ, làm ở Thanh-oai Hà đông, có đem một em gái con dòng cực để tiện theo học tân là Nguyễn-văn-Ngữ quán làng Kiên-hành, bằng Hoành nhà phố Xuân-trường, tỉnh Nam-định, 15 tuổi đầu bắt cao-rễ mặt vuông, hai bên tai đều thêm hai cái lỗ như mũi giải chàm, mình đậm đà, lúc nó đi mặc áo vải thâm quần trắng Hôm mùng 5 tháng hai ta tự nhiên nó trốn đi. Đã đồ cán ngũ đi tìm không thấy và cũng đã trình sở Cảm, sở Mật-thám Hanoi.

Thấy sự trốn tỉ lình thâm, hoàng ngày thêm xót. Nên tôi kính nhờ tòa báo đăng để trình các ông các bà nào có lòng yêu trẻ giấy nó lạc loài, thương tình cưu-đường, hoặc thấy nó ở nơi nào hỏi cho tôi rõ tin tức các ông các bà làm ơn mách bảo cho, thì sau tôi sẽ thân hành đến cảm tạ.

3254

CÁC CUỘC ĐI XEM

SĂN-NHIÊN 發

Tối thứ sáu

HOÀN KIM NGỌ TỬ

Một người lạc mất đứa con gái tìm đâu cũng không thấy. Sau bắt được 300 lạc bạc cho là của phi-nghĩa không dùng, có đi tìm người mất của mà trả lại, vì thế mà tìm thấy con.

Tối thứ bảy :

GIÀU ĐỔI BẠN SANG ĐỔI VỢ

(Tích mới soạn lần thứ nhất)

Thật là một tích nên xem cho biết người họ, kẻ đó — Chuyện một cặp lác nghèo thì anh anh, em em, vợ vợ, chồng chồng ; khi làm nên, nhẫn tình quên bạn và định giết vợ, thật đáng ghét — Nhưng cũng ta bị "một trận đòn, nào là bạn đánh, nào vợ đánh cho cũng nhừ tử, thật chẳng ai thương, giá cậu sửa lại : Giàu không nên đổi bạn mà sang không nên đổi vợ, thì hay biết là nhường nào.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 10 Mai đến thứ ba 16 Mai 1922

Sẽ biểu bản ngày thứ năm và chủ nhật chớp tài 8 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »
Các việc lớn trong thế giới

SAPPHO
Phiên ảnh đại mỹ thuật Đại pháp đời 4 hồi
HỒI THỨ 1 và 2
Nghỉ

SAPPHO
Chớp nốt hồi thứ 1 và 2

ANH EM CHÍ THIẾT
Hài-kịch rất buồn cười ! Không thể nào nhịn được.

Tuần-lễ sau sẽ chiếu phiên ảnh
LE DESTIN ROUGE
Rất hay ! rất lạ !

Từ 1er Avril giờ đi
Sẽ có nhạc đệm cả nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

TOURNÉE DE MUSIC-HALL

M. ABEL MAJUREL chủ-nhiệm

THƯỜNG CA-VŨ VÀ NHẠC THÁI-TÂY

Thứ bảy 13 Mai 1922

Đúng 9 giờ rưỡi tối số ;

Hòa-nhạc của cả Phường Hát và diễn một tích con, đề-nhan là

HÀN ! ! !

Tân nàng đã từng nổi tiếng ở rạp Grand-Guignol

Đàn bà trở con ai xem cũng được

Trò zong thì sẽ có Hòa-Nhạc Jazz-band

Lần nào cũng mới ! Cũng đổi trò.

Giá chỗ ngồi :

Biệt hạng. . .	2 $ 50
Hạng nhất . .	1, 50
Hạng nhì. . .	0 $ 80 người thường
— . . .	0, 40 bình-linh

Bán vé trước ở Hôtel Métropole
3255

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ

Tổng-cục ở số 18, Phố Mã-Vỹ
Ấn-quán ở số 46, Phố Hàng Bồ
HANOI

ĐIỆN-THOẠI SỐ 167

Thưa các Ngài,

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ chúng tôi đã mua được cái nhà in ĐẠI-PHONG-DỤC-KỲ ở phố hàng Bồ, số nhà 45, kể từ ngày 4 Mai 1922 mà đi thời chúng tôi nhận nhà in ấy làm của thư-xã ; chúng tôi lại mới nhận được máy in chữ in ở bên Tây gửi về nữa, thực có thể làm được hết các việc in. Vậy xin các Ngài có dùng đến việc in sách vở, thư thiếp, giấy má gì thời xin gửi thư cho Bản-xã chủ-nhiệm là :

M. TRẦN-QUANG-HUY
Directeur de la Société ÍCH-HỮU THƯ-XÃ
HANOI

Do Võ Thị Hồng cho HS Peters Kỳ (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chụ. Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

THƯƠNG GIỚI TÂN VĂN

Tàu tới tàu đi

Tàu *Eubée* chừng 27 Mai thì ở Haiphong sẽ chạy vào Saigon và sang Pháp.

Tàu *Azay le-Rideau* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 21 Avril.

Tàu *Amiral Lalonche-Tréville* ở Port-Said đã chạy đi Djibouti ngày 3 Mai.

Tàu *Amiral Ponty* ở Marseille sẽ chạy sang Đông-pháp ngày 25 Mai.

Tàu *Porthos* ở Thượng-hải sẽ khởi-hành ngày 11 Mai. Chừng đến 16 Mai thì tới Haiphong.

Tàu *Chambord* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp và Nhật-bản ngày 5 Mai.

Tàu *Orénoque* ở Saigon đã chạy ra Bắc ngày 10 Mai. Chừng ngày 15 thì tới Haiphong.

Tàu *Armand Béhic* ở Marseille đã chạy sang Đông-Pháp và Nhật-bản ngày 5 Mai.

Đấu giá

Ngày 30 Mai 1922 hồi 10 giờ tại sở Service maritime Haiphong sẽ đấu-giá lấp nốt cái phần giữa con sông Bonnal ra mãi đến cửa Cấm.

Việc làm đáng là 84.514p.00.
Ký quĩ lạm 1.400 đồng.

Nhà Bán đồ « TĂK-TĂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

XE NHÀ AI HÔNG

LỐP (Enveloppes)

Hiệu QUẢNG-HƯNG-LONG
HANOI
Mới có Enveloppes
Chambres à air — Dissolution
hiệu « A. SOLY »
để thay vào bánh xe nhà cao-xu
Giá rẻ.
Xin mua mau kẻo hết.

THUỐC CHỮA BỆNH KHÔNG NGỦ ĐƯỢC.
BỆNH ĐAU GẦN.
BỆNH BUỒN BỰC

Khi nào người ta đau nào, đau gần, th. thấy không ngủ được, đau gần, đau cốt, nghĩ không ra việc, đau lưng, đau ngực, ngủ thì chập chờn, thấy trong mình khó ở mà hình như điên dại, công việc không muốn làm, nếu không chịu chữa ngay thì chết rồng ráo.

Trông chừng tới công, mà muốn cho ngủ ngon giấc, khi thức dậy không thấy bứng đầu, thì phải nên dùng thuốc *Neurinase*. Thuốc này ai dùng cũng được, đủ trẻ con, ông già, con gái, đàn bà đến tuổi hay sinh bệnh và các thứ bệnh thường gặn.

Ở các hàng báo cần lo đều có bán cả.
2053

GIỜ VỀ GIÀ

thì thường hay đau đầu, tức hai, chóng mặt, luôn luôn, đau thân, đi tảo, hay mệt và khó chịu trong người. Lúc bấy giờ thì những chứng tụ máu lại công hay có Khí ấy nên uống thuốc điều hòa máu các lương-y ai cũng cho là công-hiệu. Thuốc ấy là :

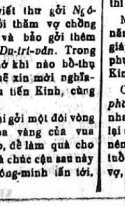
Dépuratif Richelet

rất công-hiệu trong những bệnh đã kể trên này. Đáng nó thì kinh-nguyệt điều hòa, không làm đau đớn gì cả. Thuốc này cũng rất hiệu trong những bệnh sau này : đau xương, tụ máu ở cổ, huyết-quản và các tiểu-bệnh gọi là nhà là hắc-lào, mụn con các nết mẩn vân vân. Thuốc này bán ở các hàng lục-hợp lo và có hàng thuốc vặt.

Bao giờ cũng công hiệu

OMEGA

CÓ BÁN TẠI :
GRANDS MAGASINS RÉUNIS
Nên hỏi giá của Bản-hiệu.
2054

NÓI PHÁP-THƯƠNG VẬN-TẢI

Số 7, cạnh trường Y-viện

CÓ BÁN : Hai cái nhà thật rộng kiểu mới, số 29, phố Ngọc-thanh định giá. . . . . 2.200 $ 00

CHO THUÊ : Một khu đất rộng 2.048 thước vuông ở đường Bobillot.

Một ấy lại chuyên trị đã lâu năm về nghề đóng xe rất tinh xảo. Hiện nay mới có thêm được nhiều kiểu tuyệt đẹp và thanh nhã. Nang nào cũng có giấy cam-đoan chắc chắn.

Ai muốn mua góp tháng hay thuê tạm xin đến đó mà hỏi. Có bán đủ cả các vật dụng làm xe và tính giá riêng cho các hiệu buôn lại.
2056

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quản-Bào-chế hạng nhất, Hauept, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Chữa BONNET CARD, trị sán thể 3an mắt

THUỐC SOLUTION R. cần ông HOLBÉ để chữa a-phiện
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai
Theo mọi nơi — Muốn dùng thuốc này phải có đơn quan Đốc-tờ người Pháp thì mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ
Thuốc nhỏ trị bệnh kinh đau đớn mình mẩy, nhức đau bụng; gia con, uống thuốc này đi mười sẵn lấy lại mau đi trong mình đỡ hẳn liền.

MẤY THỨ BÁN-HIỆU HAY HƠN :
Các thứ thuốc nước dùng tự tiêm để tiêm vào da như nước độ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc viên gọi là : 0 $ 45 trị bệnh đau-mắt
Thuốc nước là SIROP PECTORAL bốc-cô, trị mỏi
Thuốc bổ chỉ người lớn dùng được thôi

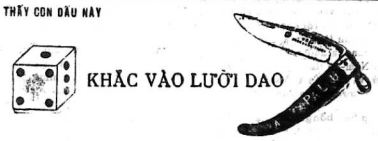
Thuốc tiêu hiệu MONTÈS
thuốc uống = 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc tiêm = 0 $ 90 một chai
Chữa sau chứng-bệnh : chứng bị mới hay cũ : cũng thuốc chữa's nutrophytes có tiếng thuốc blackerville cũng đều hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này đã chữa được rồi người phải hỏi lấy.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị những bệnh đàn bà như: Kinh nguyệt không đều, hay le ait bánh kinh đau đớn mình mẩy, nhức đau bụng; gia con, uống thuốc này đi mười sẵn lấy lại mau đi trong mình đỡ hẳn liền.

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ BÔNG TẨY-TRÙNG-KHUẨN HÒA-HỌC
BÔ MÔ-SỐ
Kính-hiển-vi LUMIÈRE và SCUGLA và giấy ảnh, thước Citra và thuốc Brunure
Bán cuộn và bán bao lẻ
Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DÈRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 lítre
Trị bệnh giang mai lậu ti mới hay cũ. Dùng thuốc Dè rồi thì nên uống thuốc này cho tiệt nọc! Dùng thuốc khác rồi cũng cần phải uống thuốc này thì mầy chắc khỏi hẳn được! Thuốc này rất hay, rất gai; ai chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ sức cho người có bệnh.
Muốn dùng thuốc này trong một chứng thì nên mua một chai lớn lítre. Giá có 2 $ 00 mà thôi.

CÓ THẤY CON DAO NÀY

KHẮC VÀO LƯỠI DAO

thì mới là nạng tốt, mà dùng nó thì thực là bền.

PACHOD Frères & Cie LYON
2050

NGUYỄN-HỮU-THU DIT SEN
HAIPHONG

CÁC ĐƯỜNG TÀU CHẠY SÔNG, BIỂN :

Tàu BẢO-THẠCH JADE) chạy Hải phòng, Nam-hải, Bắc-hải, Hongkong
Tàu GIAO-CHỈ chạy Hải-phòng, Nam-định.
Tàu ĐỒNG-LỢI chạy Hải-phòng. Nam-định.
Tàu TÂN-ĐỆ chạy Phả-lại (Sept Pagodes), Lẽm,
Tàu CÁT-TƯỜNG chạy Hải-phòng. Kiến an.
Tàu CHAMPAGNE chạy Hải-phòng, Hongay.
Tàu ĐỆ-ĐỆ chạy Hải-phòng, Hải dương.

Những hàng hóa thì phải sếp xuống tàu một giờ trước khi tàu khởi-hành
Ai cần điều gì xin hỏi tổng cục tại Haiphong
Phố Bonnal số 54 — Phố Tourane số 9
TÉLÉPHONE N° 881
2011

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán lại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài người Nam-Việt hoặc người Trung hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán
2048

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các qui-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịu Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười gốc rồi mới lấy tiền, song những các nhà tư mà mua thì phải có gì cách chắc để gửi chúng tôi làm tin, như là : đồ bán cửa nhà ruộng nương (Titres de propriétés) phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-pháp công-thái (Titres d'Emprunt Indochine) vân vân.

Những giấy phiếu Quốc trái, công thái mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gửi; mà khi tiền hạn giả tiền mua hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy mà ấy mà nếu đang khi chúng tôi giữ các giấy mà ấy có phiếu nào được mở trúng số thì cái số ấy vẫn thuộc về của người có phiếu đem gửi.

Nhưng các tiền đã cất lương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì các làng ấy cứ hỏi tại các tòa Công-sứ.

Kính cáo
SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN.
133, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.
2035

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

ĐƯỜNG TIỀN LỆ ĐI CHỢ BIỂU
Ở đường Yên-Lý chạy hai ngày một chuyến xe lên thứ nhất 5 đồng-hồ và 6 Vinh-yên, ở chợ Biểu (Phả-Qui) đi hai ngày chuyến đến ga Yên-Lý rồi lại chuyến xe lên về Vinh và Bến-thủy.

Auto-Postale

ĐƯỜNG VINH VÀ BẾN THỦY
Ở VINH thì khi ở tàu xuống đến Vinh là có xe chạy chở thơ và hành-khách vừa kịp chuyến xe lửa vào Huế.
Ở ĐỒNG HÀ ra khỏi ga là có xe sang sau khi chuyến xe-lửa thứ nhất ở Huế ra.

Công-Ty chúng tôi xin trình qui-khách biết rằng : kể từ mồng năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phả-Qui và Phả-Qui ra ga Yên-Lý. — Ở Phả-Qui có 3 phiên chợ Hiếu buôn bán rất nắt lắm. các qui-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các qui-khách đi lại đường Vinh-Đồng-hà nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên cứ ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm ấy, xin liệt qui khách đánh giây thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giây thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ-Biểu thì đánh giây thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Ly gare; — mà đường Vinh-Đồng-Hà thì đánh giây thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đồng-hà gare.
2012

N° 76

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Hồi lâu, hai vợ chồng *Lệ-minh-đường* đem nhau ra lạy tạ, trông như một đôi người ngọc vậy. Vợ chồng *Luơn-giám* rất lấy làm vui lòng. Từ đó hai vợ chồng *Lệ minh-đường* ở đấy, một lòng phụng dưỡng vợ chồng *Lương-giám*.

Khi *Lệ-minh-đường* ở trên lầu xuống, đi được mấy bước thì *Vinh-phát* đón mà hỏi nhỏ rằng :

— Ê êm qua tôi chỉ ấy-náy lấy làm lo quá, chẳng hay *Lương* tiểu-thư đối đãi ra thế nào ?

Lệ minh-đường nói :

— Dung nhan ta thế này, chắc *Lương* tiểu-thư phải vui lòng, còn nghĩ ngờ gì nữa.

Vinh-phát nói :

— Lấy chồng đàn-bà thì còn vui lòng làm sao cho được !

Lệ minh-đường mới thuật chuyện cho *Vinh phát* biết *Lương* tiểu-thư tức là nàng *Tô-đinh-tuyết* đó, và lại dặn rằng :

— Hễ khi mày trông thấy, cứ phải lờ đi như người không quen biết nhé !

Vinh-phát mừng rỡ rối-rít mà rằng :

— Nếu vậy thì hay quá ! thật là lòng trời xui khiến, cho nên mới được thế này, đáng mừng biết là dường nào !

Hai thầy trò đang nói chuyện thì bỗng có người nhà cầm thiếp vào báo rằng :

— Có các quan tân khoa đến mừng.

Lệ-minh-đường vội vàng ra nghênh tiếp, rồi được vui vẻ. Quá mấy hôm sau, *Ngô-đạo-am* đi trị huyện ở *Giang-nam*, văn-bằng bộ-trát, *Lệ-minh đường* đều lĩnh giáp cả, *Ngô-đạo-am* không bận tí gì, xin phép trở về quê-hương, để thu xếp đem vợ con theo, rồi đi cùng-chức.

Lệ minh-đường viết thư gởi *Ngô-đạo-am* đưa về hỏi thăm vợ chồng *Khang-nhược-sơn* và bảo gởi thêm tiền, để hoàn lại *Du-tri-vân*. Trong thư lại có nói : chờ khi nào bổ-thụ quyền chức gì thì sẽ xin mời nghĩa-phụ và nghĩa-mẫu tiến Kinh, cùng hưởng phú-quí.

Lệ-minh-đường lại gởi một đôi vòng ngọc, một đôi hoa vàng của vua *Thành-tôn* ban cho, để làm quà cho cậu *Nguyên-lãng* và chúc cậu sau này học-hành được thông-minh lắm tới. *Ngô-đạo-am* nhờ có *Lệ-minh-đường* thì đỗ trạng-nguyên, lại là con rể quan Thừa tướng, cho nên các quan triều-thần đều phải kính-nể.

Lại nói chuyện *Lệ-minh-đường* ở trong triều, gặp việc gì cũng lấy lời thẳng mà can-gián khiến cho chính-trị trong nước được ngày thêm tương-hảo. Vua *Thành-tôn* thấy là người thông minh đứng đắn, có ý trọng-đãi. Các quan triều thần, ai có lỗi nhỏ, *Lệ-minh-đường* thường che-chở cho, vì thế mà trong triều nhiều người mến-phục.

Lại nói chuyện *Cố-hoành-nghiệp* là con bà ngoại-tổ-mẫu *Lưu-khánh-bích*, có người chị gái gả cho người bản-xứ là *Thái-thạ-mân*, cùng tiền-sĩ xuất thân, làm quan đến Bố-chính thì tạ thế, sinh được hai con trai :

Một người tên gọi *Thái-phan-long* năm ấy đã 30 tuổi, nguyên chân nhị giáp tiến-sĩ, có gả vợ nhà nòi thân-phụ, bấy giờ đã hết hạn, lại sắp tiến Kinh bổ đi lĩnh chức tri-huyện.

Còn một người nữa tên gọi *Thái-phan-phượng*, năm ấy đã 18 tuổi, dung nhan tuấn-tú, văn-học tinh thông, lại có tính thuần-hậu khiêm-cung, cho nên ai cũng yêu mến. Năm mới 13 tuổi, cuối con gái họ *Trương* làm vợ, đều làm trước họ *Trương* tạ-thế, *Thái phan phượng* đang muốn tìm một người gia-nhân để kết bôn.

Một hôm, *Cố-hoành-nghiệp* mới mẹ con *Thái-phan phượng* đến còn lưu ở chơi lại đấy. Ngày hôm sau *Cố* phu-nhân nhân thấy tiểu-thư là *Lưu-khánh bích* tiến Kinh, còn nhỏ-tiểu-thư là *Lưu-gến-ngọc* một lòng hiếu thuận, cho nên *Cố* phu-nhân không ghét như trước nữa, bấy giờ giao nhà cho mẹ con *Giang tiền-hi*, rồi đem *Lưu gến-ngọc* sang thăm *Cố-hoành nghiệp*.

Năm ấy nàng *Lưu-gến-ngọc* đã 16 tuổi, có [illegible] nhan sắc hơn xưa, *Thái phan-phượng* trông thấy mê-mẩn tâ[illegible]ồi thầm : ta mới cách biệt có 3 năm nay, ai ngờ bây giờ nhan-sắc nàng xinh đẹp đến như thế ! Và trông nàng lại thảy-mị đáng yêu. Ân là ta nói với thân-mẫu ta để xin cưới nàng làm vợ.

Thái-phan-phượng thình-thoảng lại liếc mắt nhìn trộm nàng *Lưu-gến-ngọc*. Nàng thấy vậy, biết là có ý hất lương, nghĩ thầm : ta đã cùng *Hoàng-phá* công-tử thề nước với nhau thì dẫn chàng có tài-mạo đến dâu nữa, cũng không khi nào ta chịu thất tiết với ai, ấn là ta phải lắng tránh mới được.

Nàng nghĩ vậy, liền vào trong phòng nói chuyện với các chị em bạn gái nhà họ *Cố*. *Thái-phan-phượng* sẽ bảo thân-mẫu, xin lấy *Lưu-gến-ngọc* làm vợ. Thân-mẫu chẳng cũng bằng lòng, mới nói với *Cố-hoành-nghiệp* để nhờ giúp cho.

Cố-hoành-nghiệp nói :

— Nếu đã nhất quyết thì để ta làm mối-nhân cho.

Thái-phan-phượng nói :

— Chờ đến bữa cơm, tôi sẽ xem mặt lại.

Cố hoành nghiệp nói :

— Để ta gọi nàng ra cho mà xem mặt. Bấy giờ mọi người cùng nhau sang phòng *Cố* phu-nhân ngồi. Mẹ *Thái-phan-phượng* nói với *Cố* phu-nhân rằng :

— Tôi mới cách biệt trong mấy năm, không ngờ *Lưu-gến-ngọc* ngày nay nhan sắc xinh đẹp như thế, thật đã đáng mừng.

Thái-phan-phượng đứng dậy lảng đi chỗ khác. *Cố* phu-nhân sai nữ-tỳ vào gọi nàng *Lưu-gến-ngọc* ra chào. *Lưu-gến-ngọc* biết ý, lại càng dựt dè không dám bước ra.

Nữ-tỳ ra bẩm với *Cố* phu-nhân rằng :

— Nhị tiểu-thư con bà then không chịu ra.

Cố phu-nhân không bằng lòng mà mắng rằng :

— Con bé ấy khéo giở trò ! chỗ thân thuộc trong một nhà, can chi mà bỗ then. Chúng bay vào bảo nó mau mau ra đây.

Các nữ-tỳ lại vào gọi nàng *Lưu-gến-ngọc* và bảo cho nàng biết là *Cố* phu-nhân không bằng lòng mà nổi giận. Nàng *Lưu-gến-ngọc* bất-đắc dĩ phải ra chào, rồi ngồi hầu một bên. Mẹ *Thái-phan-phượng* bỏi han trò chuyện mấy câu. Nàng lại cáo-từ mà đi, trở vào. *Thái-phan-phượng* xem được rõ một rồi, mới nói với mẹ xin hãng lòng kết duyên cùng *Lưu-gến ngọc*.

Sau khi bàn ấy, mẹ *Thái-phan-phượng* lại sẽ nói với *Cố* phu-nhân rằng :

— Trưởng-tử tôi nay mai sắp tiến Kinh, được bổ tri-huyện, hai vợ chồng nó cùng đi cả. Còn thứ-tử tôi thì vẫn chưa đính hôn nơi nào, nhân nay tôi đã già, mà trong nhà thiếu người trông nom, thật lấy làm phiền-muộn. Tôi trông thấy con bé cháu *Lưu-gến-ngọc* đây cũng vào trạc với thứ tử tôi, vậy tôi muốn xin, để cho tình thân-ái càng thêm mật thiết, chẳng hay hiền mượt nghĩ thế nào ?

Cố-hoành-nghiệp cũng nói :

— *Lưu-gến-ngọc* khi duyên với *Thái-phan-phượng* thì thật là trai tài gái sắc xuân đang gặp thời. Việc hôn nhân ấy tôi xin làm mối-giới.

(Còn nữa).

Le Gérant : NGUYỄN-V.-LUẬN

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn